

KOMISJA DIALOGU OBYWATELSKIEGO DS. MŁODZIEŻY W
KRAKOWIE

przedstawia

RAPORT Z BADAŃ

„DOZWOLONE OD LAT 18STU”
MŁODZIEŻY 18-30 MIESZKAJĄCEJ W KRAKOWIE
LUTY 2017

*Badanie realizowano w okresie od stycznia do lutego 2017 metodą kwestionariuszową online na grupie **1251** młodych osób w wieku 18-30 mieszkających w Krakowie.*

Opracowanie treści kwestionariusza:
Barbara Moś, Tomasz Pytko, Agnieszka Duliban-Rokita

Opracowanie narzędzia:
Tomasz Pytko

Opracowanie raportu:
Barbara Moś

Opieka merytoryczna:
Paweł Hess, Akademia Badań Społecznych, Fundacja Socjometr

SPIS TREŚCI

TŁO I UZASADNIENIE PODJĘCIA BADAŃ	3
METODOLOGIA	3
KOGO PRZEBADALIŚMY?.....	4
Wiek, płeć	5
Praca	5
Studia.....	6
Pochodzenie	7
WYMIARY PRZYNALEŻNOŚCI DO KRAKOWA I AUTOIDENTYFIKACJI	8
WYBRANE CYTATY	10
O STANIE POWIETRZA.....	10
O INFRASTRUKTURZE:	10
O STOSUNKACH SPOŁECZNYCH:	11
O WARUNKACH MIESZKANIOWYCH:.....	11
O RYNKU PRACY:.....	12
O KULTURZE:	12
INNE I O WSZYSTKIM:.....	12
ŻYCIE W KRAKOWIE	13
Poruszanie się po mieście.....	13
Mieszkanie	13
Poziom życia.....	14
Korzystanie z Krakowa	16
OTOCZENIE SPOŁECZNE.....	16
PRACA I PERSPEKTYWY	17
GOTOWOŚĆ DO MOBILNOŚCI.....	18
Dane kontaktowe	21

TŁO I UZASADNIENIE PODJĘCIA BADAŃ

Miasto Kraków przygotowuje się do opracowania strategii polityki młodzieżowej „Młody Kraków 2.0”, programu adresowanego do młodych ludzi. Badania diagnostyczne przeprowadzone na zlecenie Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa przez Fundację Rozwoju Badań Społecznych objęły grupę młodzieży w wieku od 13 do 20 lat. Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Młodzieży w Krakowie postanowiła zwrócić uwagę na młodzież w wieku 18-30 lat, która mieszka w Krakowie lub/i studiuje lub/i pracuje. Jest to ważny segment młodzieży, w ocenie KDO ds. Młodzieży pełen potencjału do wykorzystania, jak i obszarów do pracy, który dotąd nie był adresatem miejskich polityk młodzieżowych. Niniejsze badania pokazują obszary, które warto ująć w planowaniu całościowych działań strategicznych na rzecz młodzieży w Krakowie, obszary do dalszych i bardziej szczegółowych badań, jak i obszary komunikacyjne, którymi może zostać objąć młodzież 18+.

KDO ds. Młodzieży, za Komisją Europejską i Radą Europy, jak i badaczami w obszarze młodzieży definiuje młodzież szeroko, jako okres w życiu człowieka nieograniczony sztywną metryką, a stadium życia, które kończy się w momencie osiągnięcia dojrzałości nie tylko biologicznej, ale psychologicznej i społecznej¹. W ujęciu psychologicznym okres ten składa się z fazy adolescencji i wczesnej dorosłości kończący się osiągnięciem dojrzałości emocjonalnej. Młodzież jako kategoria społeczna definiowana jest zaś w ramach określonych instytucji społecznych oraz takich działań jak opuszczenie domu rodzinnego, zakładanie własnej rodziny, zdobywanie wykształcenia czy definiowanie ścieżki rozwoju zawodowego². Młodzież to też wytwór kultury, określający to, co „młodzieżowe”, kreujący trendy, sytuujące się w opozycji do tego, co „dziecinne” czy „dorosłe”³. We wszystkich tych kategoriach obserwujemy wydłużanie się okresu młodości. Wydłuża się okres „gniazdowania”, okres zdobywania edukacji, regularnie podnosi się wiek zakładania rodziny, zaś niezależności ekonomicznej nie gwarantuje podjęcie pierwszej (i kolejnej) pracy.

Na potrzeby polityk młodzieżowych instytucje europejskie wyznaczyły granicę na wieku 30, a nawet 35 lat. KDO ds. Młodzieży przyjmuje umowną granicę 13-30. Dla uzupełnienia badania grupy wiekowej 13-20 podjęto próbę diagnozy grup wiekowej 18-30.

METODOLOGIA

Badanie zostało opracowane w odniesieniu do wybranych i adekwatnych obszarów badawczych „Diagnozy Krakowskiej Młodzieży” opracowanej przez FuRBS (Fundację Rozwoju Badań Społecznych): „Ja” (w odniesieniu do życia w Krakowie), „Rodzina-Rówieśnicy” (otoczenie społeczne), „Kraków” (zaangażowanie społeczne, przynależność,

---

¹ Kwak A., (2008-2009). RODZINA I MŁODZIEŻ. TEORIA I BADANIA, MŁODZIEŻ A RODZINA ROCZNIKI SOCJOLOGII RODZINY XIX UAM POZNAŃ, 52.

² Hildebrandt-Wypych D., (2009). Pokolenia młodzieży – próba konceptualizacji, Przegląd Pedagogiczny nr2, 106.

³ Ibidem, 106.

tożsamość). Dodatkowym obszarem w tej grupie wiekowej jest „Praca”, w której omawiane są oczekiwania, jak i obecny stan rzeczy. Obszar „Szkoła” został ominięty.

Podane obszary zostały zbadane poprzez kwestionariusz online udostępniany w mediach społecznościowych, a odpowiedzi zbierane były metodą kuli śnieżowej. Dobór próby nie jest losowy, wobec czego niemożliwa jest generalizacja wyników na całą populację z określonym i obliczalnym błędem pomiaru. Tym niemniej **1251** zbadanych osób pokazuje nam pewne zjawiska i dostarcza informacji, które mogą być użyte do dalszych badań, zarówno jakościowych, jak i ilościowych, do czego KDO ds. Młodzieży zachęca.

KOGO PRZEBADALIŚMY?

Grupą docelową były osoby studiujące/pracujące/mieszkające obecnie w Krakowie. Oznacza to, iż kryterium doboru był aktualny stan zamieszkania w Krakowie, bez znaczenia skąd respondenci pochodzą, jak i określony wiek 18-30 (1 osoba jest w wieku 31). Uzasadnienie tej decyzji przedstawiono we wstępie do niniejszego raportu. W Krakowie mieszka 51 739 osób w wieku 19-24 i 64 267 w wieku 25-29, co daje **116 006 osób** w grupie docelowej⁴.

Chociaż wśród przebadanych 1251 osób znalazły się osoby z różnych kategorii społecznych, a liczebność próby wystarczałaby do podejmowania analiz statystycznych, ich wyników nie możemy generalizować na całość grupy docelowej. Oznacza to, że aby z całą pewnością wnioskować o tym segmencie młodzieży, potrzebne są dalsze badania na próbie wyłonionej w sposób reprezentatywny, tj. losowy. Ze względu na to, że niniejsze badania wykonane były siłami własnymi Komisji Dialogu Obywatelskiego ds. Młodzieży w ramach pracy społecznej jej członków, są one wstępem i rekomendacją do dalszych badań, które powinien zlecić Urząd Miasta Krakowa.

Rys.1 – Respondenci, opracowanie własne na podstawie wyników badań

⁴ Rocznik statystyczny Miasta Krakowa 2015

WIEK, PŁEĆ

W niniejszym badaniu wzięło udział **1251** osób w wieku 18-31. Średni wiek grupy respondentów wynosił **22 lata** (była to również najczęściej wskazywana odpowiedź), również środkową odpowiedzią (medianą) było **22**. Oznacza to, że połowa respondentów jest młodsza, niż 22, a połowa starsza. 231 respondentów to mężczyźni, 1003 to kobiety – w tym wymiarze próba jest najbardziej niereprezentatywna, acz wskazuje obszerne pole do dalszych badań.

PRACA

29% respondentów jednocześnie uczy się i pracuje, 64% uczy się/studiuje, 6% przede wszystkim pracuje, 1% respondentów nie uczy się, ani nie pracuje. W Krakowie niewidoczny jest problem młodzieży pozostającej poza rynkiem pracy i edukacji (NEETs – not in employment, education or training).

Chociaż słyszymy narzekania o tym, że oferta edukacyjna nie odpowiada na potrzeby rynku pracy, a absolwentom szkół brakuje wielu kompetencji, w Krakowie młodzież zasadniczo sobie radzi. Przypuszczamy, że wynika to z dobrze przez nich ocenianej oferty edukacyjnej i perspektyw pracy, jakie stwarza Kraków, ale też ze... stylu życia i wartości wyznawanych przez młodzież. Jest to pole do pogłębionych badań, ale możemy skonstatować na podstawie obserwacji i obserwowalnych trendów, że młodzież chce od rynku pracy innych rzeczy, niż jeszcze ich rodzice. Chce przede wszystkim łączyć pasję z pracą zawodową, odpowiada jej wielozadaniowość, elastyczność (umowy śmieciowe to rzeczywistość, a nie problem), szybko się adaptuje do nowych sytuacji i jest gotowa do podejmowania różnych prac. Popularność zyskuje określenie „slashie” – pokolenie „ukośników” („łamane przez”), którzy jednocześnie są blogerami, studentami, pracownikami korporacji, czy amatorami sportów⁵. Rozumieją, że w ciągu swojego życia będą wielokrotnie zmieniać profesję, rozwijają zatem różne umiejętności.

Znajduje to swoje miejsce również w niniejszych badaniach, choć – jak wspomniano – o generalizację nie możemy się pokusić. Pracujący respondenci pracują w różnej wielkości przedsiębiorstwach/organizacjach. **Zarówno w małych, średnich, jak i dużych przedsiębiorstwach pracuje około 1/3 pracującej w Krakowie młodzieży (36% w małych, 37% w średnich, 27% w dużych).** Pracują **najczęściej na umowie cywilno-prawnej (zlecenie, dzieło)**, pozostali na umowie o pracę w proporcji 61% do 29%. **Aż 10% to osoby samozatrudnione, tzw. freelancerzy lub pracujące w inny sposób.**

Rys.2 – Najczęstsze formy umów z młodymi pracownikami, opracowanie własne na podstawie wyników

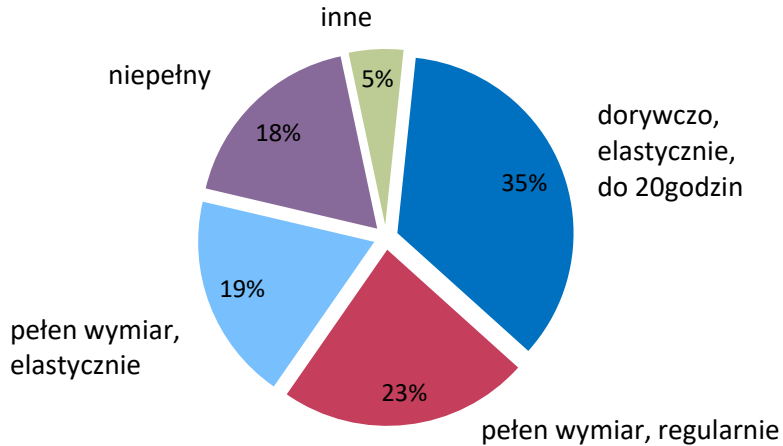
Jeśli chodzi o wymiar czasu, najczęściej jest to do **20 godzin tygodniowo, w elastycznych godzinach pracy/dorywczo**. 23% pracuje w pełnym wymiarze godzin, 19% w pełnym wymiarze, acz elastycznie, 18% zaś w niepełnym wymiarze. godzin. Kilka osób wskazało również

⁵ Tracewicz J., *Młodzi ludzie renesansu*, „Polityka” nr 9/17, online: <http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/ludzieistyle/1693202,1,pokolenie-ukosnikow-czyli-i-praca-i-pasja-jacy-sa-dzisiejsi-20-i-30-latkowie.read> (05.03.2017)

„nienormowany czas pracy na zlecenie”, „pracuję ile trzeba”, lub „praca z domu”. Wpisuje się to w zauważalny trend uelastyczniania rynku pracy i łączenia różnych aktywności.

- ➔ Ciekawym obszarem do dalszych badań byłoby skorelowanie sposobu autoprezentacji („kim jestem”) z aktywnościami podejmowanymi przez młodych ludzi, np. określenie w jakim zakresie identyfikują się ze swoim „wyuczonym”, lub „wykonywanym” zawodem, swoimi pasjami, zainteresowaniami, obszarem studiów, rolą społeczną, funkcjami, czy też organizacjami, czy instytucjami, których są częścią.

W jakim wymiarze czasu pracujesz?

Diagram 1 – Wymiar czasu pracy młodzieży, opracowanie własne na podstawie wyników badań

STUDIA

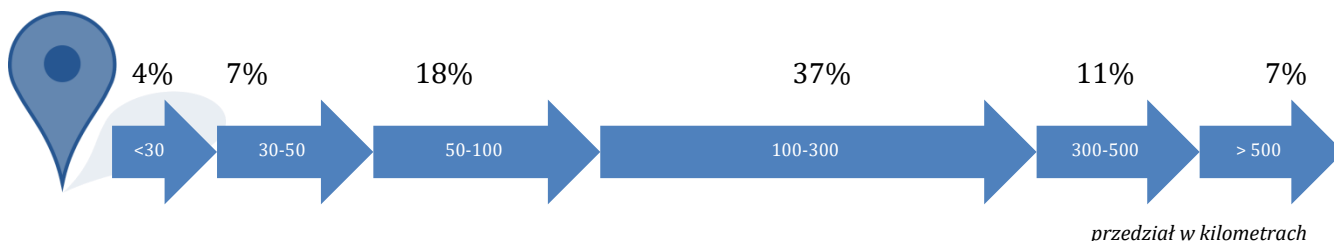
Wśród studentów, najczęściej wśród respondentów pojawiają się ci studiujący na Uniwersytecie Jagiellońskim – ok 80%, Akademia Górniczo Hutnicza – 8%, Uniwersytet Ekonomiczny - 7%, Politechnika Krakowska – 6%, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II – 1% , Uniwersytet Rolniczy – 1%, i Akademia Muzyczna – 0,4%. Studenci mieszkający w Krakowie studiują również na pozakrakowskich uczelniach - 13 wskazań. Wielu spośród respondentów (ok. 18%) studiuje dwa kierunki, w tym jeden z nich w 100% na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Rys.3 – Najczęściej wymieniane miejsca studiowania, opracowanie własne na podstawie wyników badań

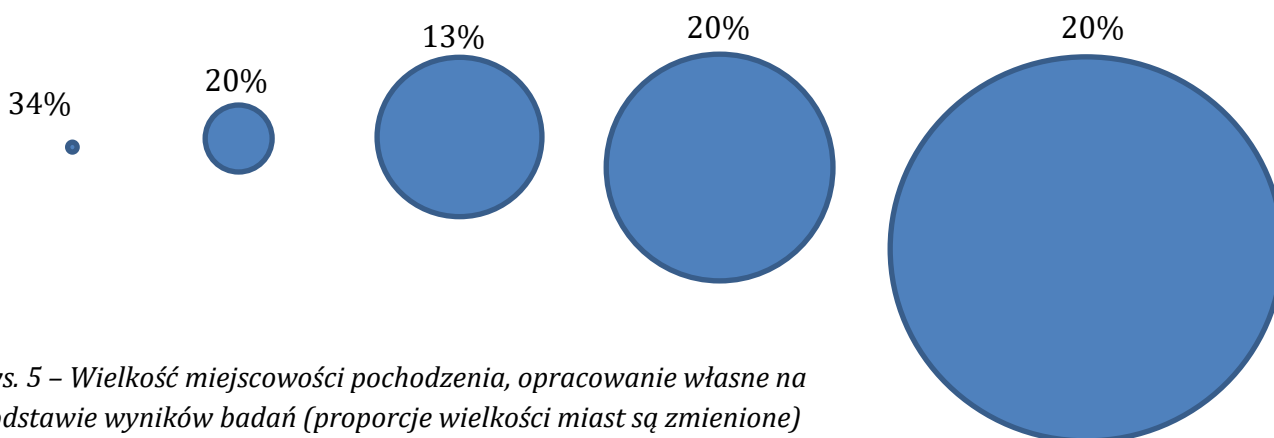
POCHODZENIE

Respondenci to w **83% osoby nieurodzone w Krakowie**. Najwięcej, bo 37% pochodzi z miejscowości położonych od 100 do 300 km od Krakowa, 18% nieco bliższych (50-100), 11% dalszych (300-500), 7% pobliskich i 4% ościennych (30-50 km i do 30 km – w tej grupie młodzieży częściej, niż w innych młodzież mieszka poza Krakowem, a codziennie do niego dojeżdża do pracy/na uczelnię). 7% pochodzi z miejscowości położonych powyżej 500 km.

Rys. 4 – Odległość miejscowości pochodzenia od Krakowa, opracowanie własne na podstawie wyników badań

Wielkość miejscowości pochodzenia to najczęściej małe miejscowości do 10 tysięcy mieszkańców oraz do 50 tysięcy mieszkańców. 18% pochodzi z większych miast powyżej 500 tysięcy mieszkańców (w tym z Krakowa). Po 14% urodziło się w miastach do 100 i 500 tysięcy mieszkańców.

Rys. 5 – Wielkość miejscowości pochodzenia, opracowanie własne na podstawie wyników badań (proporcje wielkości miast są zmienione)

Miejscowości powyżej 500tys. mieszkańców, z których pochodzą obecni młodzi mieszkańcy Krakowa są zazwyczaj oddalone od Krakowa o więcej, niż 500 km (takich miast w bliższej odległości nie ma). Częściej też małe miejscowości oznaczają bliższą odległość od Krakowa. Można powiedzieć w dużym uproszczeniu (i biorąc pod uwagę niereprezentatywność próby), że odległość od Krakowa i wielkość miejscowości pochodzenia są odwrotnie proporcjonalne w badanej próbie. Potwierdzają to również inne statystyki – małe miejscowości, z których młodzież przyjechała do Krakowa znajdują się w Małopolsce, na Podkarpaciu, w dalszej kolejności na Śląsku⁶. Im dalsza odległość, tym częściej młodzież pochodzi z większych miast i miasteczek. Jest dorożumiane, że osoby z małych miejscowości wolą koncentrować się na dużych miastach w swojej bezpośredniej okolicy.

⁶ „Kraków w liczbach”, Urząd Statystyczny w Krakowie 2015

WYMIARY PRZYNALEŻNOŚCI DO KRAKOWA I AUTOIDENTYFIKACJI

Respondenci generalnie czują się związani z Krakowem. Średnia ocena poczucia przynależności to 3,8/5. **63% w pełni oraz bardzo czują się związani z Krakowem**, kolejne 24% czuje się z nim związane średnio, 10% małą i 3% bardzo małą.

Diagram 2 – Intensywność autoidentyfikacji z Krakowem w 100% respondentów (cały kwadrat) w pięciostopniowej skali szarości, opracowanie własne na podstawie wyników badań

Do Krakowa młodzi ludzie przyjechali (lub w nim zostali) w większości ze względu na studia (osobno – uczelnię 88% i kierunek studiów 55%), ofertę naukową 25%, ale też ze względu na klimat miasta, ofertę kulturalną, rozrywkową (44%, 44% i 27%). Ponadto, przyciągnęła ich perspektywa pracy (26%), praca (10%), a także znajomi (35%), bliskość geograficzna i rodzina (po 23%). Dla 13 i 12% ważne z tego punktu widzenia są zabytki krakowskie i historia miasta! Tylko 4% zaś wymienia wśród tych czynników jakość usług miejskich.

Rys. 6 – Przyczyny przyjazdu/pozostania w Krakowie, opracowanie własne na podstawie wyników badań

Do domów rodzinnych wracają **najczęściej raz lub kilka razy w miesiącu (29 i 24%)**. **16%** wybiera się tam raz na kilka miesięcy, **8%** raz w tygodniu, **4%** zaś tylko na święta. Opcje kilka razy w tygodniu i codziennie najczęściej wymieniane były wraz z najniższą odległością miejsca pochodzenia od Krakowa, co oznacza, że młodzież mieszka poza Krakowem, a codziennie/kilka razy w tygodniu dojeżdża do pracy lub/i na studia w Krakowie. 16% nadal mieszka w domu rodzinnym w Krakowie.

- ➔ Ciekawym polem do badań byłoby „gniazdownictwo” w Krakowie – w jakim wieku młodzi krakowianie najczęściej wyprowadzają się z domów rodzinnych i jakie mają plany z tym związane w wieku 22 lat (za punkt odniesienia można przyjąć przeciętny, a zarazem średni wiek respondentów niniejszego badania).

Wśród osób nieurodzonych w Krakowie pokazane statystyki rzadkich powrotów do „domu” z jednocześnie wysoką przynależnością i poziomem związania z Krakowem świadczą o tym, że to **Kraków jest centrum życia tych młodych ludzi**, stąd wysoka identyfikacja z nim.

Nie dziwne jest, że wysoki poziom identyfikacji z miastem sprawia, że to właśnie w Krakowie młodzież podejmuje aktywności obywatelskie, wolontariat, czy udziela się w organizacjach pozarządowych.

Co jest zaskakującego, to skala, z jaką badana młodzież angażuje się w życie miasta! Jest to poziom niespotykany wśród innych grup wiekowych!

Dla 57% angażowanie się w życie miasta oznacza uczestniczenie w wydarzeniach publicznych, czy imprezach organizowanych dla krakowian – festiwalach, świętach, wydarzeniach w dzielnicach, wielu podkreśla też ich współorganizowanie. **Aż 47% respondentów angażuje się w wolontariat!**

➔ Rekomendowane jest pogłębienie tego tematu w dalszych badaniach (motywacja do wolontariatu, przyczyny zaangażowania itd.).

28% respondentów angażuje się w pracę samorządu, czy to studenckiego, czy terytorialnego w Krakowie. **Po 23% realizuje inicjatywy lokalne w Krakowie i udziela się na rzecz społeczności przez organizacje pozarządowe. 4% przebadanych zgłasza projekty w Budżecie Obywatelskim.** Prawie połowa zna jedną lub więcej krakowskich organizacji pozarządowych, również te angażujące się na rzecz społeczności lokalnych, czy nawet osiedlowych. To bardzo szczegółowa wiedza, która świadczy o zaangażowaniu i zainteresowaniu sprawami Krakowa.

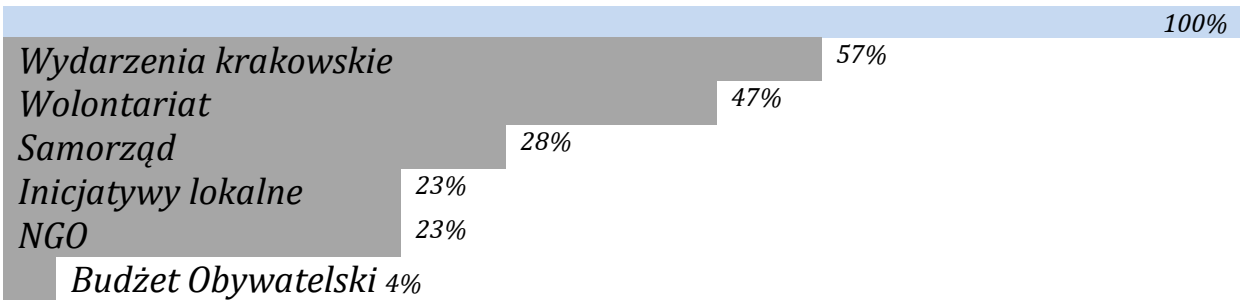

Diagram 3 – Formy zaangażowania w życie Krakowa młodzieży, opracowanie własne na podstawie wyników badań

Wszystkie te aktywności świadczą o wysokim poziomie zaangażowania na rzecz Krakowa i jego społeczności. Udział w samorządach, inicjatywach lokalnych, organizacjach pozarządowych, a nawet w imprezach wymaga znajomości środowiska, problemów, ludzi i ich potrzeb. Wymaga również nakładu czasu i zasobów intelektualnych, które ta grupa kieruje w stronę Krakowa, a nie swoich miejscowości

pochodzenia. **Poziom uczestnictwa w życiu społecznym i publicznym jest bardzo wysoki i należy to wziąć pod uwagę w planowaniu polityk miejskich.** Jednocześnie współwystępowanie wysokiego poczucia przynależności do Krakowa z wysoką aktywnością na jego rzecz może wskazywać na **budowanie poczucia tożsamości m.in. przez aktywność na rzecz społeczności i uczestnictwo.**

- ➔ Kwestie przyczyn zaangażowania młodzieży w tym wieku również należy pogłębić w dalszych badaniach. Ciekawym badaniem byłoby skorelowanie czynnika płci w aktywności społecznej (zdecydowana większość respondentów niniejszego badania to respondenci).
- ➔ Wyłoniony model zaangażowania można zastosować w kształtowaniu postaw młodszej młodzieży!

Respondenci również w pytaniach otwartych wykazywali się świadomością społeczną i znajomością krakowskich problemów. Interesują się sprawami Krakowa, znają problemy i potrzeby mieszkańców, uważają się za jednych z nich!

Wskazując na problemy miasta, najczęściej wymieniali m.in. problemy smogu, zieleni miejskiej, zasobów lokalowych, infrastruktury miasta, infrastruktury transportowej i transportu miejskiego i rynku pracy.

WYBRANE CYTATY

O STANIE POWIETRZA

(90% cytatów odnosiła się do powietrza, cytujemy tylko kilka wybranych):

„Smog to jedyny problem, który może zaważyć na tym czy po studiach zostanę w Krakowie.”

„Żyję mi się w Krakowie bardzo dobrze. Uwielbiam to miasto, klimat, który tutaj panuje. Jednak tak, jak wspomniałam wcześniej: nie wyobrażam sobie mieszkać tutaj nadal w momencie, gdy poziom smogu zwiększa się z roku na rok (mam wrażenie, że w zeszłym roku mniej było dni, w których poziom przekroczonych norm był tak wysoki).”

„Czyste powietrze i więcej zieleni nawet tej najmniejszej jest mnóstwo niezagospodarowanych skwerków na których można by posadzić jakieś krzewy czy pojedyncze drzewa, pnącza. Warto pomyśleć o ograniczeniu ruchu samochodów w niektórych częściach miasta.”

„Kraków to cudowne miasto, z którym wiążę swoją przyszłość. Wyczekuję jedynie poprawy jakości powietrza.”

O INFRASTRUKTURZE:

„Miasto przestaje być dla ludzi. Zieleń jest zabudowywana. Nowe galerie, hotele ale brak nowych parków. Fort Bronowice, działka przy Błoniach to przykłady braku planu zagospodarowania.”

„Wąskie chodniki zastawione samochodami, tramwaje stojące w korkach przez samochody, złe powietrze przez samochody, wypadki przez samochody, przejścia podziemne niedostosowane do niepełnosprawnych (przez samochody), w centrum kostka brukowa, która sprawia, że przejechanie kilku metrów na wózku inwalidzkim jest koszmarem. Miasto powinno być dla ludzi, a nie dla maszyn.”

„Nie mogę się doczekać rozbudowy infrastruktury komunikacji miejskiej Prądnika Białego (planowana budowa linii tramwajowej).”

„Zdecydowanie przeszkadza fakt nazw przystanków. Jeśli jest kilka przystanków, np. na rondzie Matecznego, powinno być rozróżnienie w postaci numerowania ich lub przypisywania liter, gdyż osoba spoza Krakowa nie ma innego sposobu dowiedzenia się, skąd dokładnie odjeżdża dany transport, niż wycieczka po wszystkich przystankach i czytanie rozkładu...”

„Chcę podzielić się przemyśleniami odnośnie komunikacji miejskiej, w godzinach porannych tramwaje i autobusy "pękają w szwach" mimo iż jest ich wiele, to jednak w stosunku do liczby mieszkańców nadal za mało. Wielu pasażerów nie wsiada do tramwaju lub jedzie w bardzo niekomfortowych warunkach.”

„(...)idąc np. Ulica Karmelicka czy Krupniczą raczej trudno jest znaleźć kosz na śmieci.”

O STOSUNKACH SPOŁECZNYCH:

„Studenci zostawiają ogromne pieniądze w Krakowie, jednak odnoszę wrażenie, że rodowici mieszkańcy bardzo nieprzychylnie się do nich odnoszą... traktują ich jak zło konieczne. To jest przykre, biorąc pod uwagę, że to właśnie spora część studentów zostaje w tym mieście pracując w przyszłości na jego dobre imię.”

„Jeśli jest się spoza Krakowa, trudno czuć się częścią tej społeczności. Wielu mieszkańców nie przepuści okazji, żeby zmieszać cię z błotem, tylko dlatego, że nie jesteś STĄD. Mi samej jeden pan powiedział, że jestem "Murzynem z Pomorza" (...).”

„Mimo ogromu ludzi dookoła, człowiek jest bardzo samotny.”

O WARUNKACH MIESZKANIOWYCH:

„Ceny wynajęcia pokoju - z kosmosu. Ceny co roku drożeją, gdyż właściciele wiedzą, że studenci byli, są i będą. Przydałyby się dodatki mieszkaniowe dla studentów. Kosmiczna opłata za mieszkanie oraz przeżycie z miesiąca na miesiąc = student nie ma środków na poznawanie kultury, rozwoju, samorealizację.”

„Bardzo lubię mieszkać w Krakowie i chcę się angażować w życie miasta. Niestety, jak podobno 20% wynajmujących, nie mam tutaj meldunku, ale kiedy tylko będzie to możliwe, oficjalnie się przeniosę.”

„W Krakowie bardzo ciężko pozwolić sobie na życie w dobrych warunkach ponieważ wynajem mieszkania jest bardzo drogie i większość pieniędzy trzeba przeznaczyć na czynsz. Studenci mają jeszcze większy problem ze znalezieniem

mieszkania. Wiąże się to ze strachem osoby wynajmującej mieszkanie gdyż boi się ona szkód jakie może wyrządzić studenteria. Często aby zamieszkać w dobrym i bezpiecznym miejscu trzeba dopłacić i to tylko dlatego, że jest się studentem."

O RYNKU PRACY:

"Kraków w porównaniu z innymi miastami jest świetnym miejscem do studiowania ze względu na szeroką ofertę uczelni jak i wydarzeń rozrywkowo-kulturowych. Jednak jest to jedno z największych miast w Polsce, w którym najciężiej znaleźć solidne i godne zatrudnienie po studiach."

"Chciałabym żeby było więcej możliwości rozwoju zawodowego: dofinansowywane szkolenia, różne bezpłatne inicjatywy. Studia studiami, ale uważam że praktyka jest najważniejsza - staże i własna działalność np. Społeczna. Inwestycja w młodych to inwestycja w przyszłość."

"Ciekawa oferta kulturalna, galerie sztuki, wiele możliwości działania w sferze kultury- wolontariaty, praktyki. Niestety ciężko znaleźć dobrze płatną pracę w tym obszarze."

"W Krakowie jest duży problem ze znalezieniem pracy w zawodzie, szczególnie w specjalistycznych placówkach. Dla wielu ludzi po studiach jedynym, co Kraków ma do zaoferowania, są centra outsourcingowe. To zmusza ich do poszukiwania pracy w innych miastach."

O KULTURZE:

"Bardzo słaba oferta kulturalna skierowana do młodych ludzi, brak wsparcia dla młodych, niezależnych artystów."

INNE I O WSZYSTKIM:

"Mimo że działam w NGO, to tracę regularnie nadzieje na to, że da się coś zmienić."

"Jest jeszcze zbyt słaba współpraca między Krakowem a gminami ościennymi."

"Cieszę się, że Kraków się rozwija, chciałabym jednak aby było w nim więcej zieleni i żeby nieco przystopować z maksymalnym zalewem betonu jaki się tu urządził od paru lat. Cieszę rewitalizację skwerów. Proponuję zająć się sztuką miejską, zainwestować w parę murali na szpetnych budynkach."

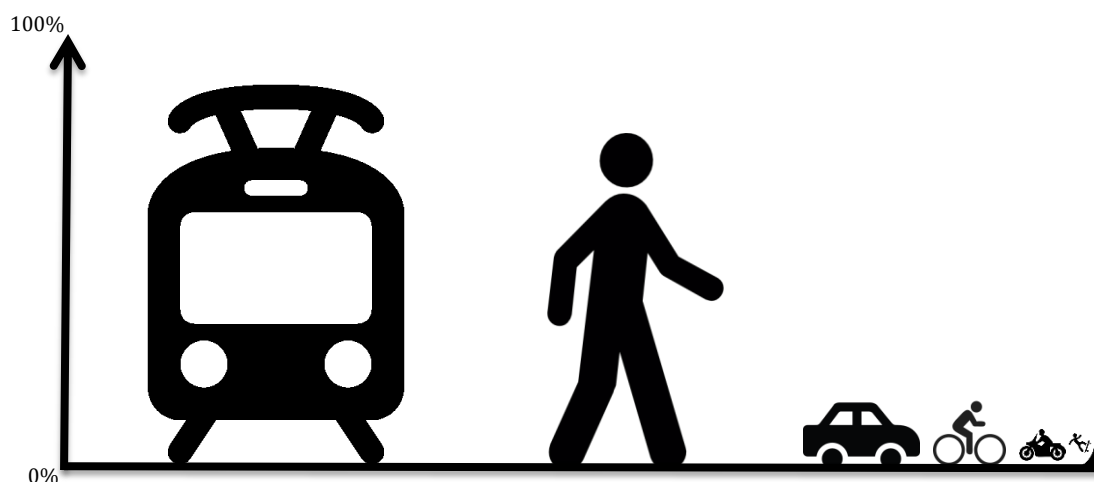
"Kraków piękne miasto z wspaniałą historią, zabytkami, ciekawą ofertą kulturalną i pełną bazą restauracji, kin, centrów handlowych (nie budujcie już kolejnych! :O), pubów, klubów, miejsc rozrywki. Jedyne minusy to: smog, śmierdzące powietrze, darmowa komunikacja TYLKO dla kierowców w czasie przekroczeń norm powietrza; duża konkurencja na rynku pracy; drogie mieszkania; zbyt gęsta zabudowa miasta, a za mało tworzenia nowych miejsc zieleni (parków, skwerów, ogrodów)."

„Kocham Kraków. To moje rodzinne miasto, jest piękne, tętniące życiem, pełno tu wszystkiego, umożliwia rozwój w każdej dziedzinie. Pracuję w IT i wiem, że Kraków jest pod tym względem doskonałym miejscem do pracy i nauki. A jednak po studiach chcę stąd wyjechać na północ Polski. Oprócz zwykłej ciekawości świata, kierują mną też inne pobudki - zimą Kraków zasnuwa na kilka miesięcy smog przekraczający normy zanieczyszczenia powietrza kilkukrotnie. Nie czuję się też specjalnie bezpiecznie, zwłaszcza wieczorami, wracając ze spotkania czy pracy - nie zliczę ile razy zostałam zaczepiona na własnym osiedlu przez pijanych osiłków albo „trudną młodzież”, ludzie giną od noża na Kazimierzu czy Rynku Głównym. Po za tym mam wrażenie że fundusze naszego miasta nie są kierowane tam gdzie być powinny, jest mało zieleni, co raz więcej bloków i biurowców, chodniki zastawione samochodami, brakuje neutralnej przestrzeni. Chciałabym wrócić tu potem za kilka lat i zobaczyć że miasto zmieniło się na lepsze.”

ŻYCIE W KRAKOWIE

PORUSZANIE SIĘ PO MIEŚCIE

Respondenci użytkują miasto i jego różne elementy. W mieście poruszają się w 97% transportem miejskim i oceniają je dobrze 3,7/5. Również pieszo (83%), samochodem (24%) i rowerem (17%), oceniając drogi i chodniki średnio/dobrze, a ścieżki rowerowe słabo/średnio.

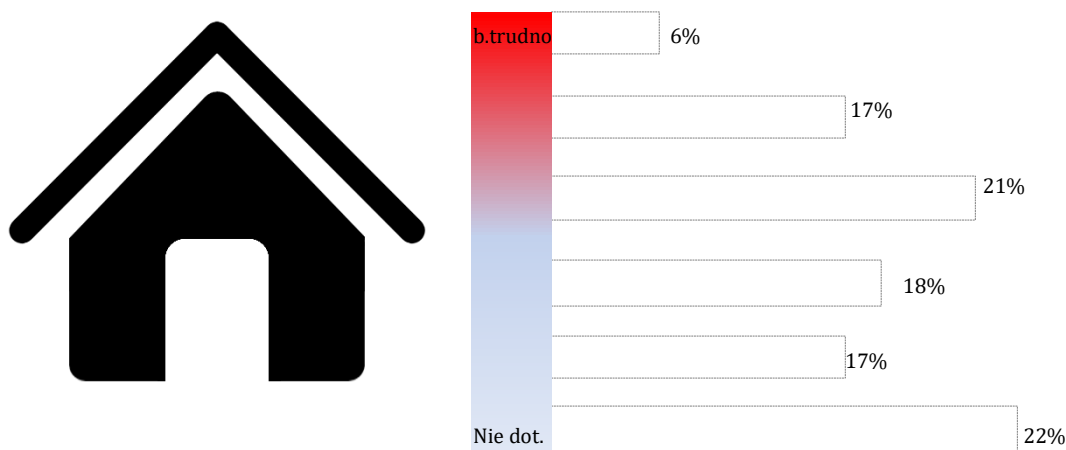

Rys.7 – Najczęstsze środki transportu po mieście, opracowanie własne na podstawie wyników badań

MIESZKANIE

Młodzi dorośli mieszkają w **wynajętych mieszkaniach (28%), pokojach (24%) i w miejscu w pokoju (11%), 10% w akademiku, 9% we własnym mieszkaniu, 15% w domu rodzinnym – również poza Krakowem!** Dienne odległości, jakie pokonują wahają się od 2 do 30 km. Pojedyncze osoby mieszkają u znajomych, rodziny, czy we własnym domu.

Jeśli chodzi o ocenę warunków mieszkaniowych w Krakowie oceniają je źle i raczej źle głównie ze względu na **wysokie koszty wynajmu i kupna**. Wielu jednak nie doświadczyło jeszcze sytuacji szukania mieszkania, pokoju, domu, czy ich kupna i jest to odsetek wyższy, niż osób zamieszkujących w domach rodzinnych! Oznacza to, że prawdopodobnie ktoś inny „załatwił” lokum, bądź nie dotyczył ich ten problem.

Rys.8 – Poziom trudności w znalezieniu lokum w Krakowie, opracowanie własne na podstawie wyników badań

Respondenci bardzo różnie oceniali trudność, z jaką musieli się zmierzyć szukając swojego lokum. Tylu samo respondentów nie dotyczył ten problem, co dotknął w znaczącym stopniu. Po ok. 20% trudność tę oceniło na średnio – niemal tyle samo co „nie dotyczy”, po kilkanaście procent wskazań miały również oceny „raczej łatwo” i „raczej trudno”. Najmniej osób oceniło tę trudność jako najwyższą (6%). Jak wynika z dodatkowych komentarzy pogłębiających tę kwestię, nie największym problemem jest znalezienie lokum, ale jego **jakość w stosunku do ceny**. Najczęściej młodzi poszukują lokum w Internecie: na portalach i na Facebook (specjalne grupy), a także wśród znajomych. Nie widzą efektywności w pośrednictwie przez biura, czy uczelnie.

POZIOM ŻYCIA

Poziom życia, na co składają się różne czynniki, respondenci oceniają „raczej dobrze”, zaś sytuację materialną dobrze i średnio – po około 40% (11% bardzo dobrze). 5% ocenia swoją sytuację jako złą, zaś żaden z respondentów nie określił ją jako bardzo złą.

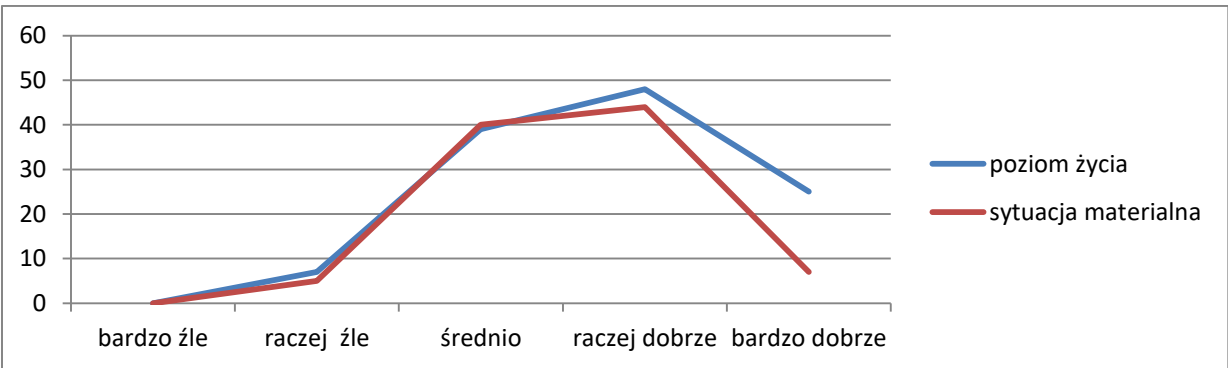
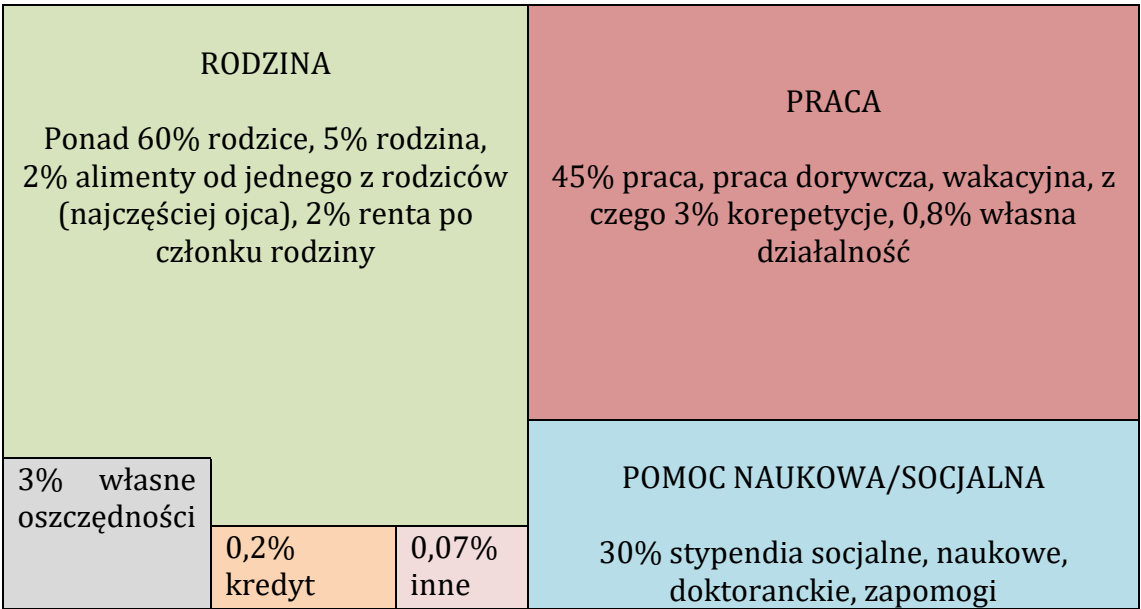

Diagram 4 – Poziom życia, a sytuacja materialna, opracowanie własne na podstawie wyników badań

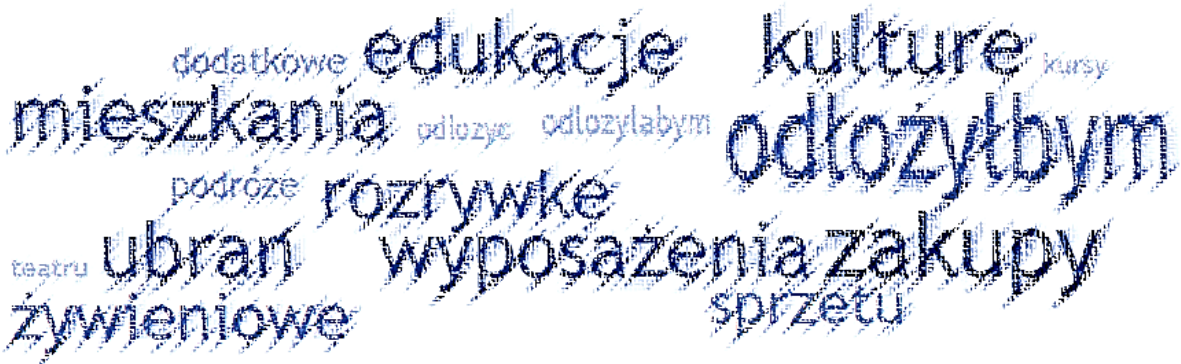
Co zrozumiałe, względne zadowolenie z poziomu życia idzie w parze z pozytywną oceną własnej sytuacji materialnej.

Na dochody młodych ludzi składają się następujące kategorie (można było wskazać więcej źródeł, niż 1):

Rys. 9 – Źródła utrzymania młodych ludzi w Krakowie, opracowanie własne na podstawie wyników badań

Respondenci jeśli otrzymaliby większe zastrzyki gotówki miesięcznie, najchętniej by je odłożyli (71%!), w dalszej kolejności wydaliby je na kulturę i edukację (53%, 42%), zakupy ubrań, sprzętu, wyposażenia mieszkania 37%, rozrywkę 33%, zakupy żywieniowe 20%, sprzętu 16% i inne 5%.

Rys. 10 – Na co młodzi wydaliby dodatkowe pieniądze w miesiącu, opracowanie własne na podstawie wyników badań

Wśród odpowiedzi w pytaniu otwartym często pojawiały się również **kursy językowe**, zawodowe, **studia podyplomowe**, **materiały naukowe**, **książki**, **bilety do teatru**, **opery**, **podróże**, **sprzęt komputerowy**, **elektronika**, **ubrania**, **przyjemności**, **wakacje**, **sport**.

Pojawiały się też pozycje z kategorii – **leki**, **rehabilitacja**, **lepszego jakości jedzenie**, **podstawowe sprzęty domowe**, **podniesienie jakości mieszkania**, **przeprowadzka do**

pokoju jednoosobowego, „nadgonienie rówieśników”, czy „możliwość nieliczenia każdego gorsza”, a nawet spłata długów. Były też generalne kategorie typu „przyszłość”, „oszczędzanie”, „na wypadek kryzysu”, „na mieszkanie”, czy „na lokatę”.

Z powyższej listy oraz częstotliwości pojawiania się różnych kategorii można wywnioskować, że młodzi ludzie chcą przede wszystkim:

- 1) *ZABEZPIECZYĆ SIĘ NA PRZYSZŁOŚĆ,*
- 2) *INWESTOWAĆ W EDUKACJĘ, KSIĄŻKI, STUDIA, KURSY,*
- 3) *REALIZOWAĆ SVOJE PASJE, UCZESTNICZYĆ W KULTURZE, PODRÓŻOWAĆ,*
- 4) *PODNIĘĆ SWÓJ STANDARD I JAKOŚĆ ŻYCIA.*

KORZYSTANIE Z KRAKOWA

W Krakowie niemal wszyscy respondenci korzystają z **pubów i restauracji, centrów handlowych i oferty kulturalnej (97%, 95% i 94%)**, natomiast **lekarza już tylko nieco ponad połowa!** Również połowa korzysta ze **świątyń (kościół)**, **33% głosuje** w wyborach w Krakowie, **31% korzysta z urzędów** takich jak meldunkowy, skarbowy, pracy, a **18% głosuje w Budżecie Obywatelskim**, **6% bierze udział w konsultacjach społecznych**, **20% płaci w Krakowie podatek** dochodowy, przy czym 34% w ogóle pracuje.

Codzienne życie młodych ludzi, jak już wspomniano, zdecydowanie koncentruje się na Krakowie. Wielu jednak ciągle „załatwia” swoje sprawy z rodzinnych gminach, ciągle będąc przypisanym do lekarza rodzinnego, czy Urzędu Skarbowego. Dodatkowe komentarze respondentów mogą wskazywać, że przyczyną jest głównie niewiedza i niezajomość procedur urzędowych!

- ➔ Rekomendowane jest podjęcie aktywności w tym obszarze, aby informować i zachęcać młodzież do związania się z Krakowem w wymiarze formalnym.

Bardzo optymistyczne są dane związane z uczestnictwem w życiu publicznym Krakowa, co współgra z obszarem aktywności młodzieży.

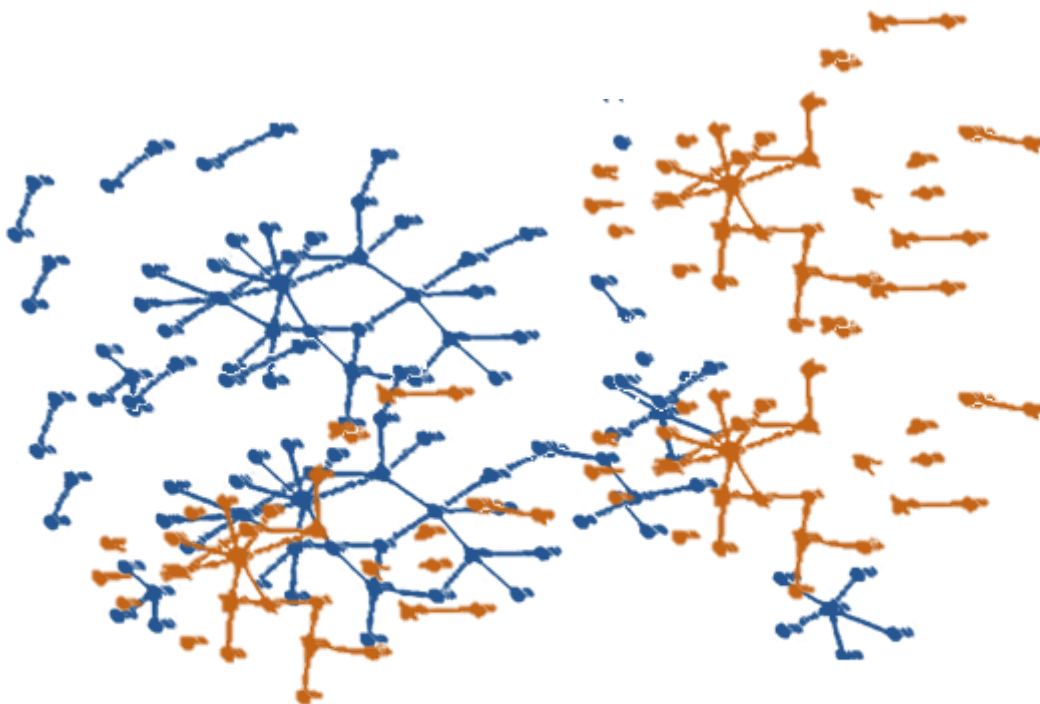
OTOCZENIE SPOŁECZNE

Oceniając stosunki społeczne w Krakowie respondenci odnosili się nieraz do zamknięcia społeczności „rodowitych krakowian” i nierzadko dyskryminacji. Odnoszą się do tego niektóre cytaty. Jednocześnie potwierdzeniem tego zjawiska może być obserwowalna do pewnego stopnia separacja grup znayomych pochodzących z Krakowa i spoza niego. Czy istnieją pewne bariery przepływów społecznych i integracji społecznej w Krakowie?

Wśród znayomych ponad **60%** respondentów są osoby zarówno pochodzące z Krakowa, jak i pochodzące spoza niego („**mieszane towarzystwo**”). Tym niemniej dla aż **31%** osób spoza Krakowa otoczeniem są **osoby spoza Krakowa**. **8%** respondentów ma wśród znayomych osoby pochodzące głównie z Krakowa. **1% uważa, że nie ma**

znajomych w Krakowie! Jednocześnie, osoby urodzone w Krakowie częściej wymieniały osoby z Krakowa, jako swoich znajomych, niż osoby spoza Krakowa.

➔ Rekomenduje się głębsze zbadanie siatek socjometrycznych i modeli nawiązywania znajomości przez młodych ludzi.

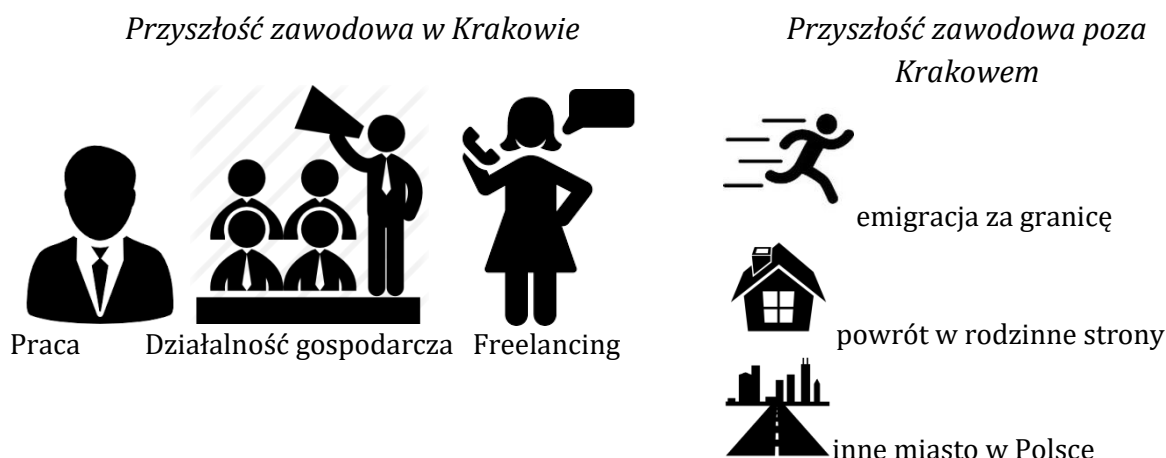
Rys. 11 – Rysunek-pytania badawcze: „Jak wyglądają stosunki społeczne między młodzieżą napływową, a urodzoną w Krakowie”, „Jak młodzież nawiązuje kontakty?”, „Jak wyglądają siatki socjometryczne wśród młodzieży?”

PRACA I PERSPEKTYWY

Zdecydowana większość (prawie 80%) respondentów widzi szansę na pracę we własnym zawodzie w Krakowie i planuje bądź pracować w Krakowie, kontynuować pracę w Krakowie, bądź założyć/kontynuować działalność gospodarczą w Krakowie.

24% chce wyjechać za granicę, a 16% pracować w innym mieście w Polsce, 8% chce wrócić w rodzinne strony, tylko 7% nie chce zostać w Krakowie, a 16% nie wie gdzie chce żyć i pracować.

Znamienne, że Kraków jawi się młodzieży jako atrakcyjne miejsce zarówno do nauki, jak i pracy. Realnie konkuruje jedynie z zagranicą jako planowane miejsce pracy. Nie należy również ignorować 16% osób, które z różnych przyczyn nie jest pewne swoich planów. Być może „niepewność” jest elementem stylu życia i podejmowania spontanicznych decyzji, być może też brakuje młodzieży informacji, doradztwa, świadomości swoich umiejętności...?

Rys. 12 – Opcje młodzieży, opracowanie własne na podstawie wyników badań

Cieszy jednak fakt, że 80% respondentów widzi szanse na prace we własnym zawodzie w Krakowie, tylko 18% nie sądzi, że będzie pracowało w swoim fachu. Jednocześnie widzi w Krakowie takie mankamenty na rynku pracy jak **wysokość płac**, czy w **bariery wejścia na rynek pracy** – istnieje zjawisko przechodzenia „od stażu do stażu” i wykorzystywanie młodych ludzi na bezpłatnych stażach i praktykach, w tym nieoferowanie im odpowiedzialnych zadań, w efekcie czego nie mogą się rozwijać. Młodzi bardzo często budują swoje doświadczenia na rynku pracy młodzi bardzo wcześnie, a w przypadku studentów – od początku studiów. Nie są to też prace zwyczajowo „studenckie”, jak kelnerstwo, barmaństwo i korepetycje, ale np. praca w korporacji. Nie pozostaje to bez wpływu na czas i tryb studiów, jak i ich jakość. Z drugiej strony, rośnie elastyczność i umiejętności poruszania się po rynku pracy. Jak wspomniano, w Krakowie marginalnym zjawiskiem jest pozostawanie poza zatrudnieniem i systemem edukacji.

Informacje o rynku pracy w Krakowie młodzież jednak czerpie ze zróżnicowanych i fragmentarycznych źródeł: Internet (97%), social media (58%), znajomi (57%), wykładowcy, nauczyciele, szkoły i uczelnie, raporty, analizy i statystyki po ok. 30%, biura karier i rodzina po ok. 20%, zaś tylko 6% młodzieży sięga po specjalistyczne źródła i analizy think tanków, biur informacji, czy urzędu pracy.

- ➔ Działania Miasta Krakowa powinny również skupić się na rzetelnym informowaniu o stanie rynku pracy, zapotrzebowaniu na profesje i odpowiednich ścieżkach zawodowych tak, aby młodzi ludzie mieli szansę kształcić się w obszarach, które przysłużą się miastu i im.

GOTOWOŚĆ DO MOBILNOŚCI

Ostatnią kwestią, jaką podjęliśmy w badaniach były postawy wobec mobilności zawodowych i edukacyjnych wśród młodzieży, co warunkują takie cechy jak otwartość, odwaga, gotowość do zmian, adaptacji, gotowość do doświadczania międzykulturowości.

Jeśli chodzi o pracę zawodową za granicą, gotowość do wyjazdu jest zróżnicowana – podobna część młodzieży jest bardzo gotowa do wyjazdu, jak i w ogóle niegotowa. Po

równy rozkładają się również ci średnio i raczej gotowi. Na staż/praktykę zawodową respondenci są zdecydowanie bardziej gotowi, nie ma też za wielu osób w ogóle niegotowych. Podobnie na wymianę studencką, chociaż średnia jest o cały stopień niższa. Mniejszą popularnością cieszyłyby się wymiany młodzieżowe, a młodzież w tym wieku zdecydowanie woli szkolenia i seminaria międzynarodowe oraz konferencje międzynarodowe.

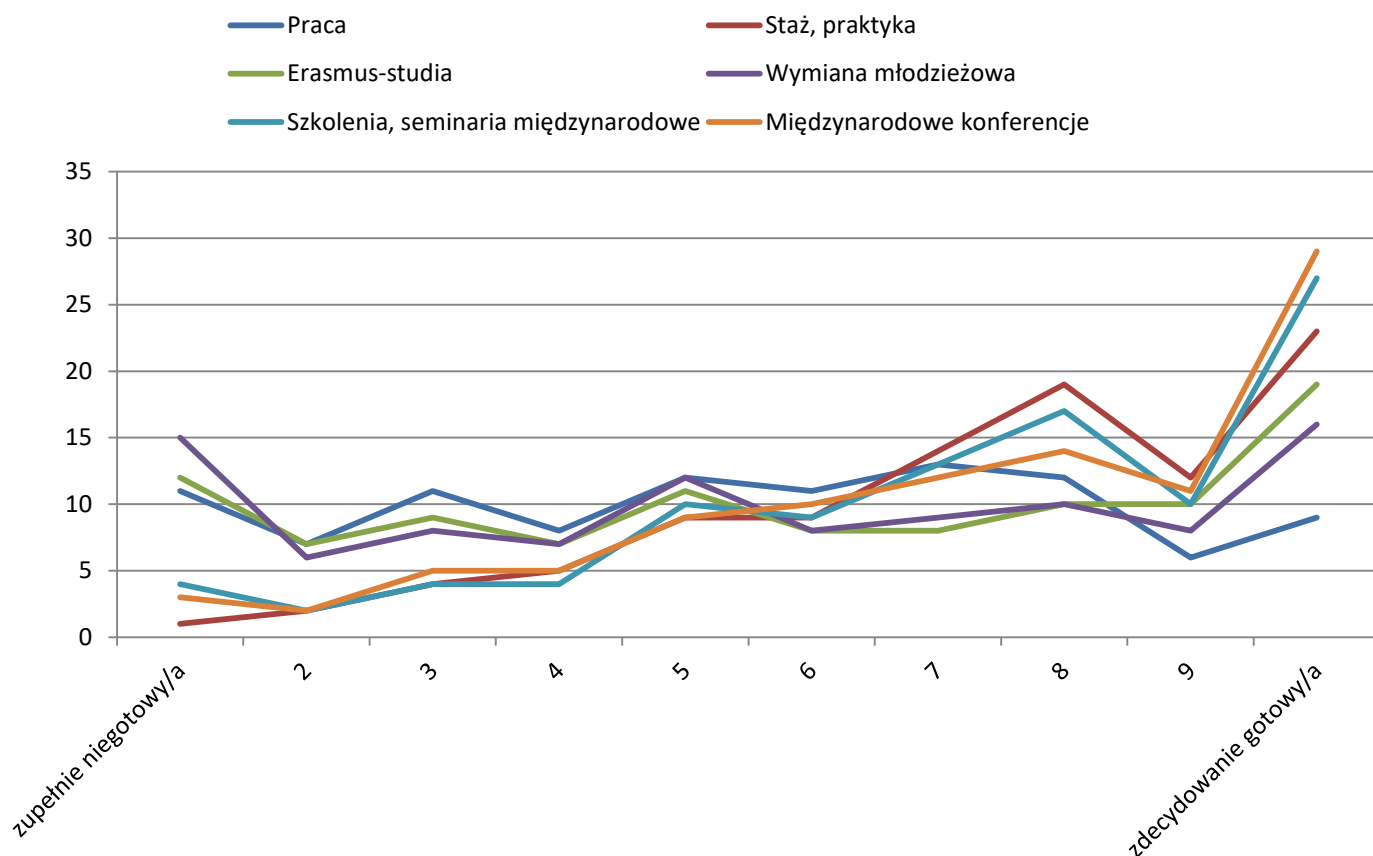

Diagram 5 – Gotowość do różnego typu mobilności zagranicznych młodzieży, opracowanie własne na podstawie wyników badań

Młodzież widzi w mobilności zawodowej i edukacyjnej przede wszystkim szansę na samorozwój i możliwość zdobycia dodatkowych umiejętności, wiedzy, kompetencji, które wykorzysta przede wszystkim w karierze zawodowej. W dalszej kolejności wiążą to z rozwojem zainteresowań, możliwościami podróży i szansą na podniesienie pułapu zarobków.

Łącząc powyższe oceny z pytaniem o preferowane przeznaczenie nadwyżek finansowych oraz o problemy w mieście Kraków zarysowują nam się priorytety i wartości młodzieży 18+. Są to z jednej strony **nakierowane na samych siebie cele rozwojowe, inwestowanie w edukację, samorozwój, rozwijanie pasji i zainteresowań**, jak również działania nakierowane na **uzyskiwanie pieniędzy, zysków**, które umożliwiają wygodne i przyjemne życie, a z drugiej inwestowanie **swojego czasu i umiejętności w rzeczy wspólne, przynoszące korzyści społeczności**. Młodzież

docenia i chroni wspólną przestrzeń widząc w niej gwarancję zachowania wysokiej jakości życia i standardów dla wszystkich.

➔ Kwestia wartości młodzieży, motywacji, postaw należy do dalszych badań.

PODSUMOWANIE

Dorośla młodzież w Krakowie (późni adolescenci) wykazuje wyjątkowe cechy, deklaracje i zachowania, unikalne w porównaniu do innych grup wiekowych. Aby się nim dokładnie przyjrzeć, wskazane są dalsze reprezentatywne badania oraz pogłębienie kwestii takich jak: motywacje, wartości, przyczyny aktywności, jak i przyczyn braku podejmowania innych aktywności.

Z niniejszych badań wynika iż młodzież 18+:

- ma ogromny potencjał społeczny i obywatelski, angażuje się w wolontariat, pracuje na rzecz innych w organizacjach pozarządowych, interesuje się swoim otoczeniem,
- w większym, niż inne grupy wiekowe stopniu, zna sprawy Krakowa i angażuje się w inicjatywy lokalne,
- mieszkająca w Krakowie czuje się związana z Krakowem, identyfikuje się z nim i przyczynia się do jego rozwoju,
- ceni Kraków nie tylko za możliwości edukacyjne, zawodowe, życie kulturalne i rozrywkowe, ale też za „klimat miasta”, zabytki, historię,
- chętniej, niż inne grupy wiekowe korzysta z możliwości wpływania na sprawy publiczne w Krakowie,
- w większości planuje pozostać w Krakowie, pracować we własnym zawodzie lub rozwijać własną działalność, najczęściej wymienianą przeszkodą ku temu jest jakość powietrza, niskie zarobki, nie zaś brak pracy (optymizm i wiara we własne siły),
- chociaż pochodzi z innych miejscowości, to w Krakowie lokuje centrum swojego życia i główne aktywności,
- jest ambitna, nakierowana na samorozwój, edukację, ale też podróże, zdobywanie nowych doświadczeń, poprawę swojego statusu i rozwijanie pasji i zainteresowań.

Bazując na badaniach i obserwacjach KDO rekomenduje do podjęcia wspólnych działań (UMK, KDO) na rzecz:

- Zagospodarowania potencjału społecznego, intelektualnego, zaangażowania i identyfikacji z miastem młodzieży 18+ w obszarach: wolontariat, edukacja, kultura, infrastruktura, sprawy społeczne,
- Zagospodarowania potencjału edukacyjnego młodzieży 18+ wobec młodszych kolegów – np. promocja postawy wolontariusza,
- Docenienia postawy wolontariuszy, społeczników i postawy zaangażowania na rzecz Krakowa,

- Prowadzenia działań komunikacyjnych w obszarze meldunku, usług medycznych, bezpiecznej, pracy (też dorywczej) dla osób uczących się i zachęcanie do rozliczania się w Krakowie,
- Zintegrowania informacji o rynku pracy i zapotrzebowaniu na zasoby ludzkie, branży i profesje w Krakowie, a także o możliwościach mobilności, kształcenia itd.,
- Prowadzenia komunikacji z młodzieżą – ciągłej i rzetelnej wymiany informacji o potrzebach miasta i młodzieży, rozwijanie konsultacji społecznych kierowanych i do młodzieży,
- Rozwijania kultury młodzieżowej i informacji o niej.

DANE KONTAKTOWE

Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Młodzieży w Krakowie:

kdomlodziej@europe4youth.eu

FB: „Kraków Młody Duchem”, grupa: „Działania KDO ds. Młodzieży w Krakowie”

Przewodnicząca: Barbara Moś,

Stowarzyszenie Europe4Youth,

b.mos@europe4youth.eu,

506298257

Wiceprzewodniczący: Tomasz Pytko,

Stowarzyszenie All in UJ

tomasz.pytko@gmail.com,

510563391

Sekretarz: Aleksandra Latocha,

Stowarzyszenie Rozwoju Młodzieży RAMPA

olalatocha@gmail.com